

2021-06-01

P R O M E M O R I A

FI Dnr 21-14593

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Kontracykliskt buffertvärde

Finansinspektionen (FI) ska enligt 7 kap. 1 § lagen (2014:966) om kapitalbuffertar beräkna ett kontracykliskt buffertriktvärde varje kvartal och ändra eller fastställa det kontracykliska buffertvärdet vid behov.¹

Syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att upprätthålla och stärka bankernas motståndskraft mot störningar. Buffertkravet ska sedan kunna sänkas eller helt tas bort vid en finansiell kris eller när omständigheterna i övrigt motiverar en sänkning. Det frigör kapital som ger bankerna utrymme att i högre grad upprätthålla sin utlåning och därmed mildra en nedgång i ekonomin.²

Den senaste gången FI beslutade att ändra det kontracykliska buffertvärdet var den 16 mars 2020. FI beslutade då att sänka det kontracykliska buffertvärdet från 2,5 till 0 procent.³ Det nya värdet började tillämpas med omedelbar verkan.

Finansinspektionens bedömning

Den 16 mars 2020 valde FI att sänka buffertvärdet för att motverka en kreditåtstramning och på så sätt ge bankerna bättre möjlighet att tillgodose en förhöjd efterfrågan på krediter. Sänkningen av den kontracykliska bufferten har frigjort kapital så att bankerna kan upprätthålla utlåningen med högre marginal till kapitalkraven och på så sätt mildra nedgången i ekonomin. Att bankerna dessutom gick in i krisen med betydande kapitalbuffertar har, i kombination med olika stödåtgärder, bidragit till att upprätthålla kreditutbudet.

¹ Det kontracykliska buffertvärdet ändras i multiplar om 0,25 procentenheter. Det finns inget maximalt buffertvärde men automatisk reciprocitet gäller enbart upp till 2,5 procent.

² Se PM *Tillämpning av den kontracykliska kapitalbufferten* för en mer detaljerad beskrivning av verktygets syfte och hur FI tillämpar det.

³ FI (2020), *Ändring av föreskrifter om kontracykliskt buffertvärde*. Publicerad på fi.se den 16 mars 2020, FI Dnr 20-6054.

Utvecklingen på kreditmarknaden för hushåll och icke-finansiella företag skiljer sig fortsatt åt. I takt med att bostadspriserna stigit allt snabbare har hushållen tagit allt större bolån. I slutet av det första kvartalet 2021 växte hushållens totala skulder med 5,8 procent i årstakt. Hushållens samlade skulder i förhållande till disponibel inkomst steg därmed till 199,1 procent. För de icke-finansiella företagen har utvecklingen varit en annan. De icke-finansiella företagen tar allt mindre nya lån och deras samlade skulder växer betydligt långsammare nu än tidigare. I slutet av första kvartalet 2021 växte de icke-finansiella företagens skulder med 2,3 procent i årstakt. Det är 5,4 procentenheter lägre än första kvartalet 2020. Utvecklingen orsakas av flera faktorer. Under andra och tredje kvartalet 2020 drevs mönstret av en kraftig inbromsning i de icke-finansiella företagens kapitalmarknadsfinansiering, som till viss del kompensades av att bankerna ökade sin kreditgivning via kreditfaciliteter. Sedan dess har tillväxttakten i kapitalmarknadsfinansiering legat kvar på låga nivåer, samtidigt som tillväxttakten i finansiering genom banklån successivt har minskat. FI bedömer att denna minskning framför allt beror på att företagens samlade efterfrågan på banklån har minskat. Men bankerna har i viss mån också blivit mer försiktiga i sin utlåning.

Sammantaget växte de totala skulderna med 4,1 procent i årstakt i slutet av det första kvartalet 2021. Det är 2,5 procentenheter lägre än första kvartalet 2020 och drivs av att de icke-finansiella företagens skulder växer allt långsammare. De totala skulderna uppgår nu till 175 procent av BNP, vilket är 9,4 procentenheter högre än första kvartalet 2020. Att kvoten har ökat, trots att kreditillväxten bromsat in, beror på att BNP fortfarande återhämtar sig. Kreditgapet, beräknat enligt Baselkommitténs standardmetod, minskade dock jämfört med det fjärde kvartalet 2020.⁴ Det kontracykliska buffertriktvärdet minskade också något, och beräknas till 1,6 procent.

Den ekonomiska nedgången som uppstod i samband med coronavirusets spridning har hittills inte medfört någon omfattande materialisering av systemrisk. FI har trots det avvaktat med att höja den kontracykliska kapitalbufferten, på grund av osäkerhet knuten till såväl systemrisk som den ekonomiska återhämtningen. Osäkerheten gjorde att det var viktigt att bankerna hade tillräckligt kapitalutrymme för att upprätthålla sin utlåning och stödja den reala ekonomin. Realekonomin visar nu allt tydligare tecken på återhämtning och den befarade uppgången i kreditförluster har uteblivit. Att systemriskerna inte har materialiserats innebär dock inte att de har minskat.

Bostadsprisuppgången i kombination med den höga tillväxttakten i hushållens

⁴ Buffertriktvärdet för fjärde kvartalet 2020 har reviderats ned, till 1,68 procent, efter revideringar i BNP.

skulder pekar snarare på en ökning av de cykliska riskerna förknippade med dessa faktorer.

I takt med att den ekonomiska återhämtningen tar alltmer fart, förväntas också de icke-finansiella företagens efterfrågan på lån öka. Det är viktigt att bankerna kan tillgodose den efterfrågan, i den mån som det krävs för att stödja en fortsatt återhämtning. Samtidigt bidrar en del stödåtgärder, som under 2020 varit nödvändiga för att dämpa krisens ekonomiska konsekvenser, till incitament till ökat risktagande och skuldsättning. FI har därför som målsättning att höja det kontracykliska buffertvärdet under andra halvåret, givet att den ekonomiska återhämtningen fortsätter att visa styrketecken och framtidsutsikterna stabiliseras ytterligare.

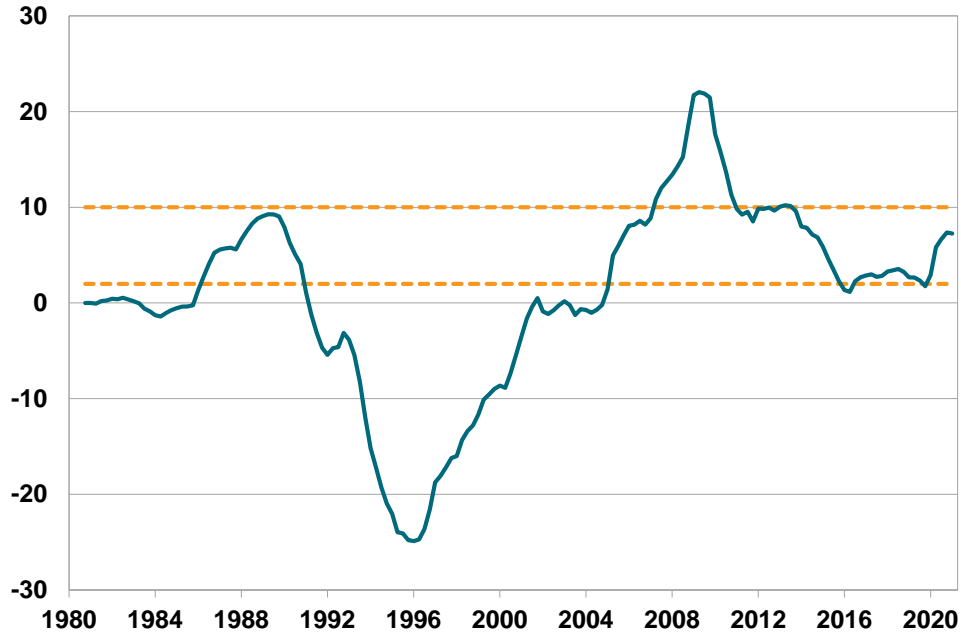
Framtida höjningar av det kontracykliska buffertvärdet kommer, i likhet med de höjningar som FI beslutade om under perioden 2014–2018, att ske successivt. Men till skillnad från tidigare beslut, kommer FI att vidta höjningar av buffertvärdet i ett tidigare skede. Anledningen till det är att FI har övergått till att tillämpa en positiv neutral nivå för den kontracykliska kapitalbufferten.⁵ Givet såväl framtidsutsikterna som den nuvarande utvecklingen i ekonomin och på kreditmarknaden bedömer FI att en initial höjning av buffertvärdet tidigast kommer att ske under det tredje kvartalet 2021.

⁵ Se PM *Tillämpning av den kontracykliska kapitalbufferten* för en mer detaljerad redogörelse för denna princip.

Bilaga 1: Indikatorer

1 Kreditgap enligt standardmetoden

Avvikelse från trend i procentenheter

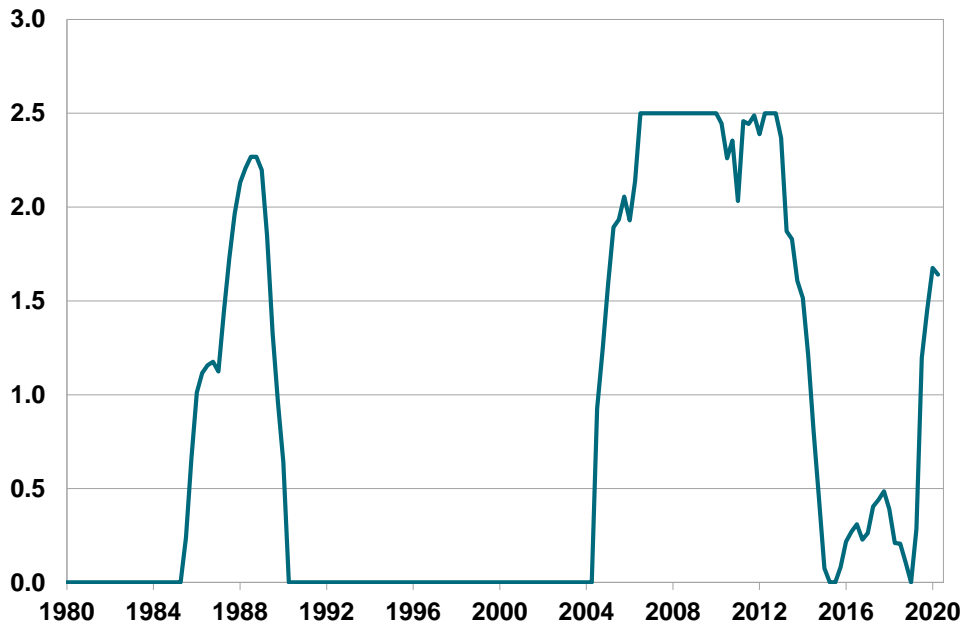

Anmärkning: De streckade linjerna visar de tröskelvärden (2 respektive 10 procent) som enligt standardmetoden används för att omvandla kreditgapet till ett buffertriktvärde.

Källor: FI och SCB.

2 Buffertriktvärde enligt standardmetoden

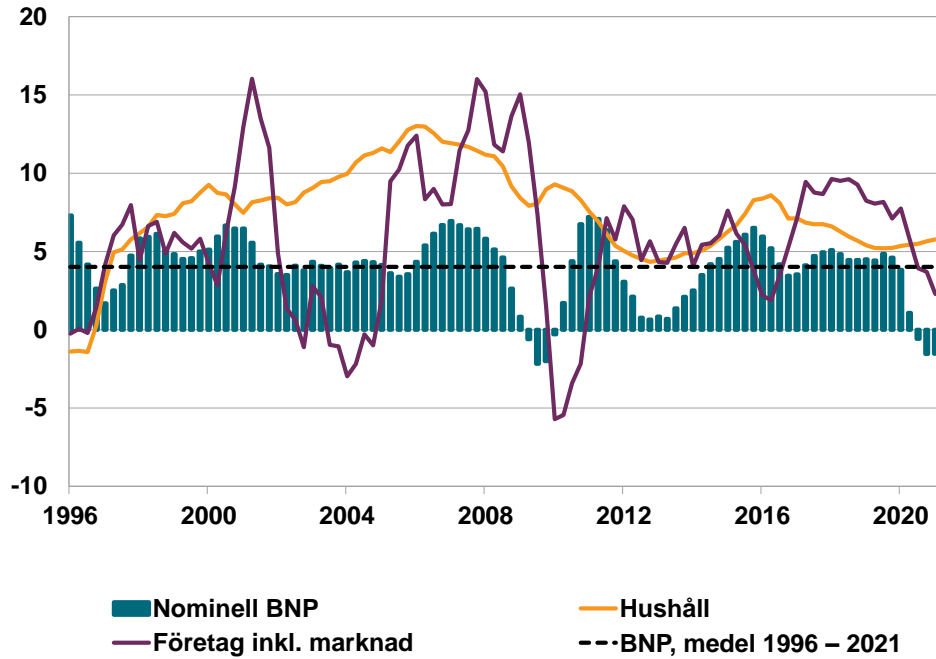
Procent

Källor: FI och SCB.

3 Utlåning till hushåll och företag samt nominell BNP

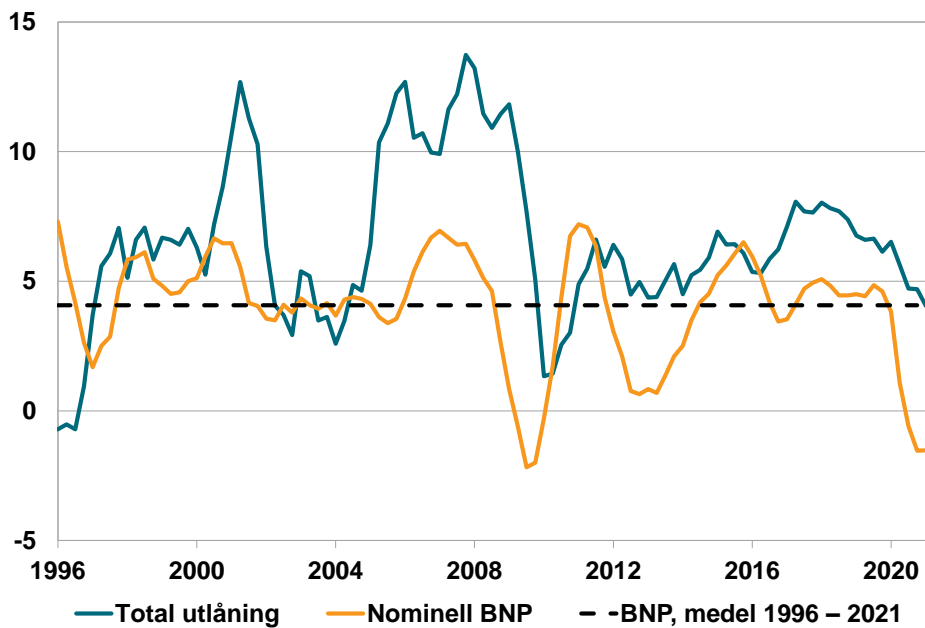
Årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

4 Total utlåning och nominell BNP

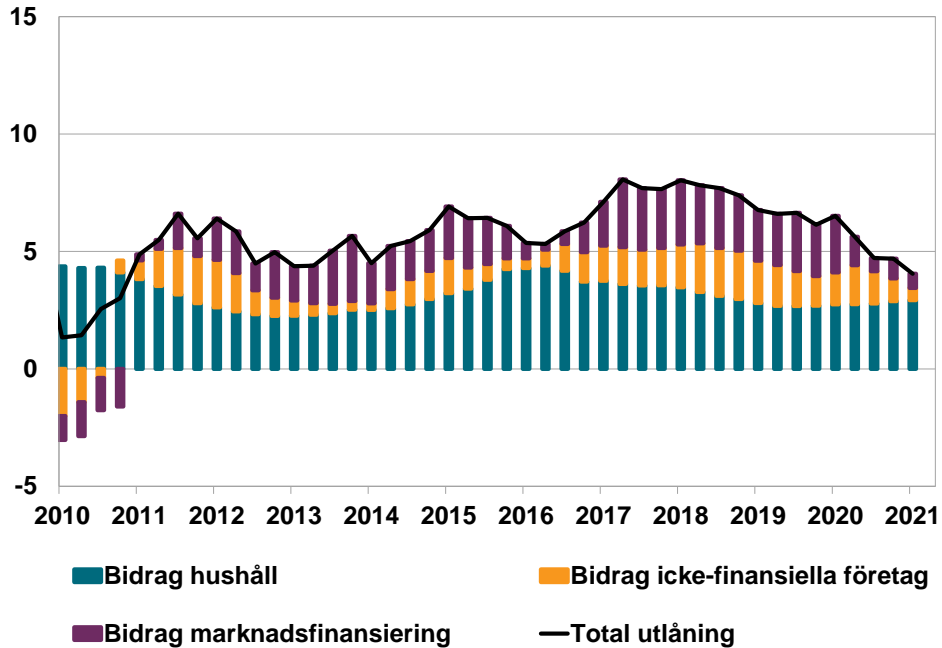
Årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

5 Bidrag till total utlåningstillväxt

Årlig procentuell förändring

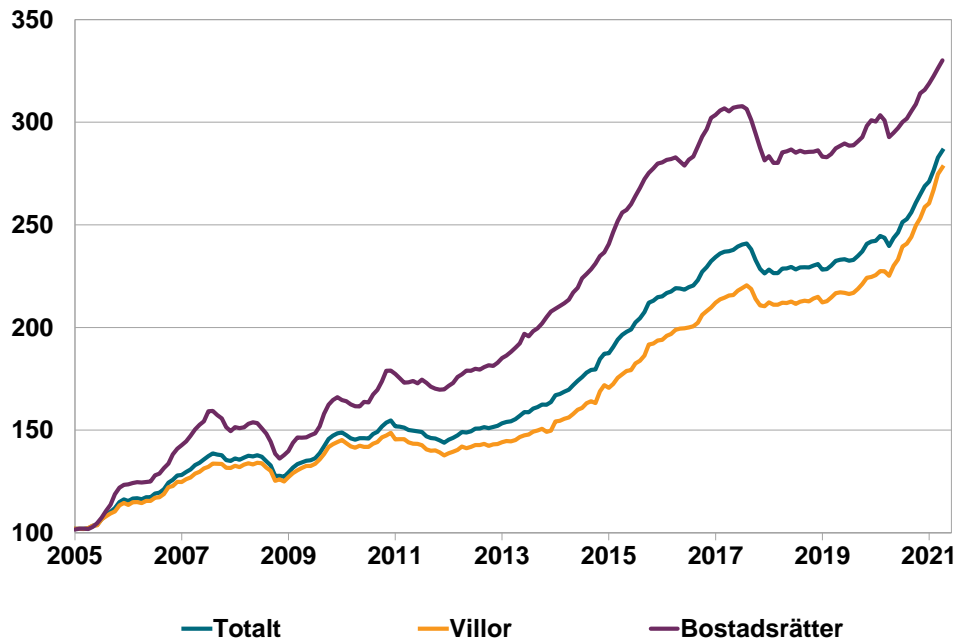

Anmärkning: Avser total utlåning till hushåll och företag samt deras bidrag till den årliga procentuella tillväxttakten. Bidrag icke-finansiella företag avser MFI:s utlåning till icke-finansiella företag.

Källor: FI och SCB.

6 Bostadspriser i Sverige

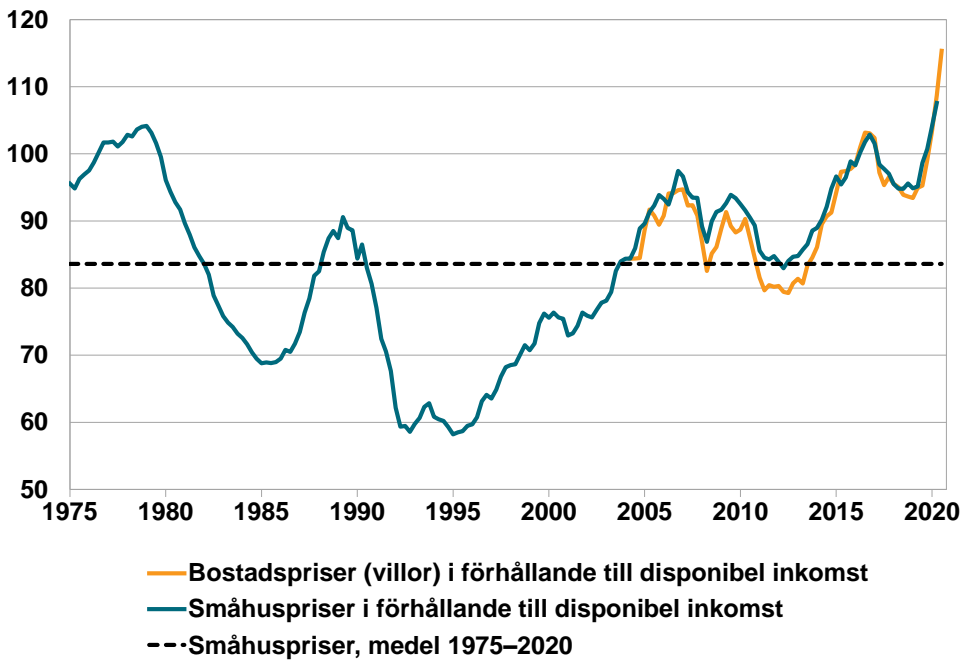
Index 100 = januari 2005

Källa: Valueguard.

7 Bostadspriser i förhållande till disponibel inkomst

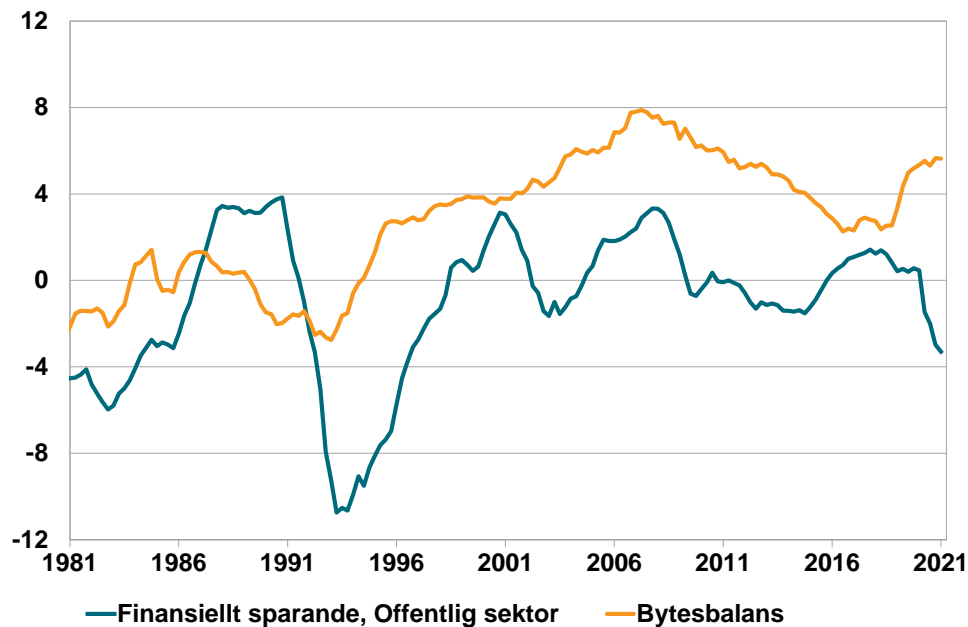
Index 100 = 1980

Källor: SCB och Valueguard.

8 Bytesbalans och offentligt finansiellt sparande

Procent av BNP

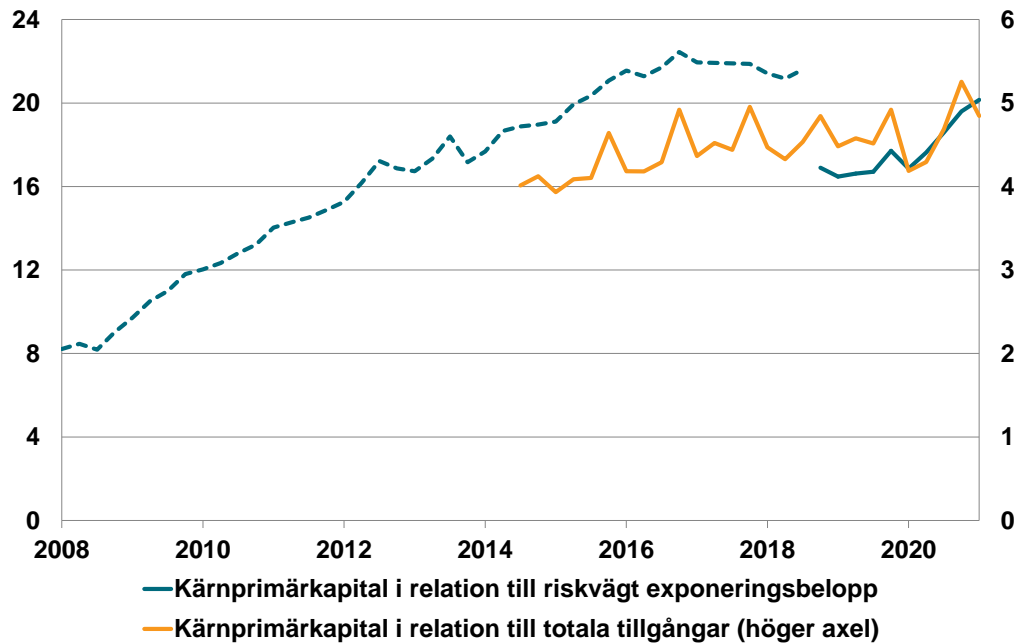

Anmärkning: Bytesbalansen är beräknad med hjälp av nationalräkenskaperna.

Källa: SCB.

9 Kärnprimärkapital

Procent

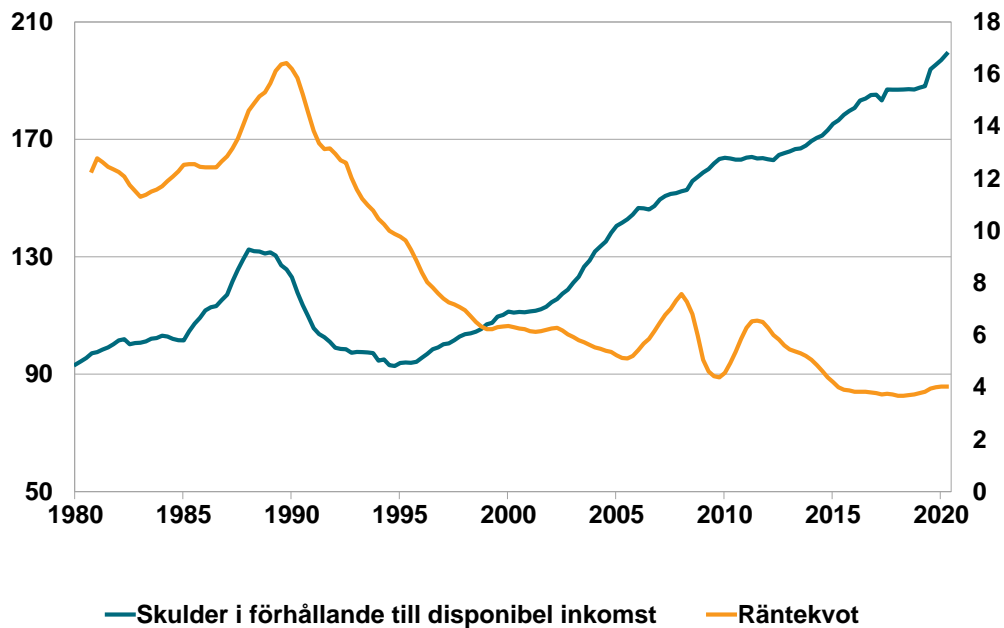

Anmärkning: Diagrammet visar ett oviktat genomsnitt för de tre svenska storbankerna. Sedan kv. 4 2018 tillämpas riskviktsgolvet för svenska bolån i pelare 1 inom ramen för artikel 458 i tillsynsförordningen. Ändringen innebär att det riskvägda exponeringsbeloppet ökade och att kapitalkravet i procent av riskvägt exponeringsbelopp minskade. Effekten på kapitalnivåer och kapitalkrav i kronor var begränsad. Totala tillgångar avser bankernas konsoliderade situation.

Källa: FI.

10 Hushållens skulder och räntebetalningar i relation till inkomst

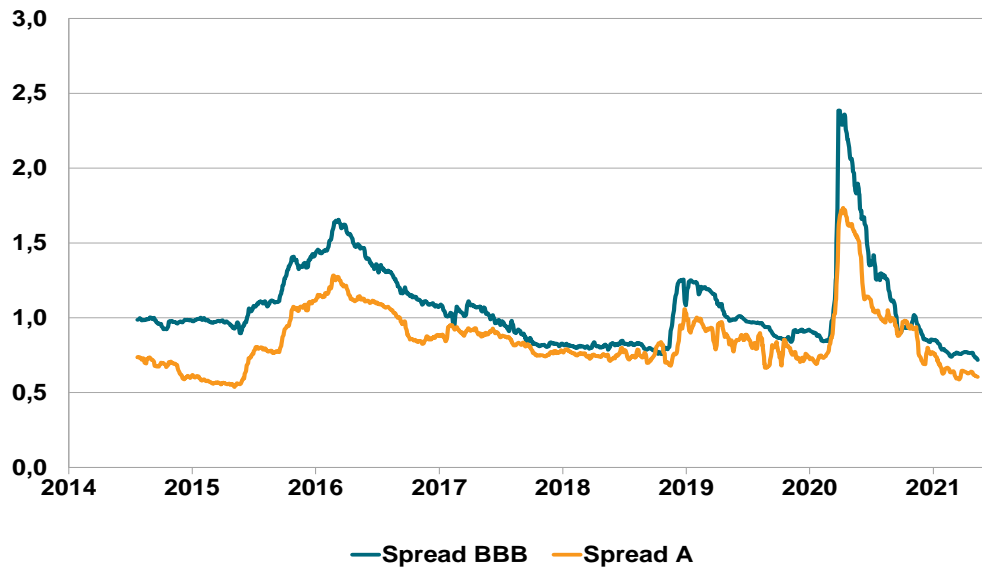
Procent av disponibel inkomst

Källa: SCB.

11 Svenska riskpremier

Procentenheter

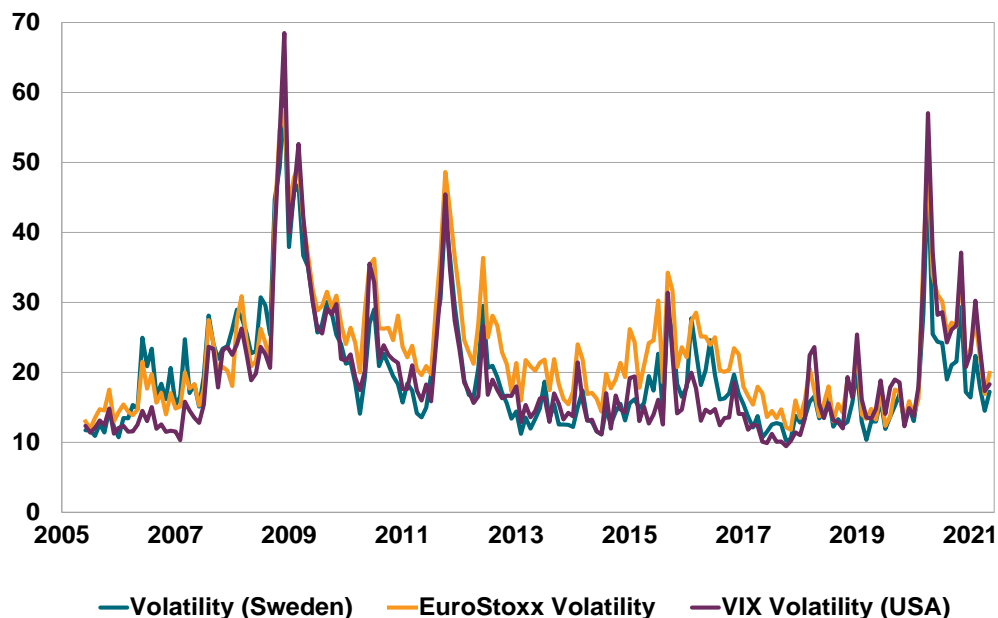

Anmärkning: Ränteskillnader för företagsobligationer med olika kreditbetyg i Sverige. Skillnaden beräknas mellan avkastningen för ett index av svenska företagsobligationer (Thomson Reuters Sweden corporate benchmark) med löptid på fem år och en svensk swapränta. Diagrammet visar fem tradingdagars glidande medelvärde.

Källa: Refinitiv Datastream.

12 Volatilitetsindex

Standardavvikelse

Anmärkning: Implicit volatilitet beräknad från indexoptionspriser. För Volatilitet (Sverige) används SIX Volatility fram till september 2018. Från oktober 2018 används istället ett medelvärde av OS30C implicita volatilitet beräknat för calls och puts.

Källa: Refinitiv Datastream.